Regelink
Ecologie & Landschap

Natuurtoets

Kadeverbetering Molenkade, Groot-Ammers

In het kader van natuurwetgeving

In opdracht van: Waterschap Rivierenland

Colofon

Tekst, foto's en samenstelling	M.W. van den Hoorn
In opdracht van	Waterschap Rivierenland
Naam opdrachtgever	A. de Gelder
Rapportnummer	RA14058-06
Status rapport	Definitief
Datum oplevering rapport	10 juli 2015
Aantal pagina's	41
Collegiale toets	V. Nederpel
Wijze van citeren	Hoorn, M.W. van den, 2015. Natuurtoets Kadeverbetering Molenkade, Groot-Ammers. In het kader van natuurwetgeving. Rapport RA14058-06, Regelink Ecologie & Landschap, Mheer.

Regelink Ecologie & Landschap
Papenweg 5
6261 NE Mheer
085-7737676
info@regelink.net
www.regelink.net

Lid Netwerk Groene Bureaus

Inhoudsopgave

1. Inleiding 7
   1.1 Aanleiding 7
   1.2 Doel 7
   1.3 Leeswijzer 7
2. Wet- en regelgeving 9
   2.1 Bescherming van soorten 9
   2.2 Bescherming van gebieden 12
3. Werkwijze 13
   3.1 Algemene werkwijze 13
   3.2 Toetsing gegevens uit de NDFF aan de Flora- en faunawet 14
   3.3 Omgaan met waarnemingen van de paling (Anguilla anguilla) 14
   3.4 Aanvullend onderzoek 15
4. Omschrijving plangebied 17
   4.1 Algemeen 17
   4.2 Korte gebiedsomschrijving met relevante ecotopen 17
   4.3 Afstand tot beschermde gebieden 18
5. Resultaten 19
   5.1 Beschermde soorten 19
   5.2 Gebiedsbescherming 22
6. Ingreep 25
7. Toetsing aan wet- en regelgeving 27
   7.1 Flora- en faunawet 27
   7.2 Gebiedsbescherming 29
8. Conclusies en aanbevelingen 31
   8.1 Flora- en faunawet 31
   8.2 Beschermde gebieden 32
   8.3 Samenvatting 32
9. Bronnen 33

9.1 Literatuur 33
9.2 Websites 33
Bijlage 1. Foto-impressie plangebied 35
Bijlage 2. Aangetroffen muizen per raai 37
Bijlage 3. Kaartmateriaal 39

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Uit de Toetsing Regionale Keringen van 2012 (Waterschap Rivierenland) blijkt dat de Molenkade langs de oostzijde van de Ammersche Boezem tussen Groot Ammers en Ottoland niet voldoet aan de veiligheidsnormen. Het betreft een aaneengesloten dijkvak van 2,3 kilometer.

Waterschap Rivierenland is daarom voornemens om de afgekeurde kade te versterken. Daarnaast wordt een aantal fietsknelpunten op de kade verbeterd, als ook de afvoer richting gemaal Graafland. Verder dient een natuurvriendelijke oever aangelegd te worden. Tevens wordt de inrichting van een ecologische verbindingszone bij de voorgenomen werkzaamheden meegenomen.

Volgens nationale en internationale regelgeving is het verplicht om voordat de ingreep plaatsvindt onderzoek te doen naar het eventuele voorkomen van beschermde flora en fauna. Om dergelijk soortgericht veldonderzoek goed te kunnen plannen en uitvoeren is het noodzakelijk te weten welke flora en fauna (potentieel) voorkomen in het plangebied.

Naast het effect op beschermde soorten kan het nodig zijn om onderzoek te verrichten naar de eventuele negatieve effecten van de ingreep op de kwaliteit van beschermde gebieden in de omgeving.

1.2 Doel

Door middel van deze natuurtoets worden de volgende vragen beantwoord:

- Welke, middels de Flora- en faunawet beschermde flora en fauna komen (potentieel) voor in het plangebied?
- Welke negatieve effecten kan de (potentieel) aanwezige flora en fauna van de ingreep ondervinden?
- Houdt, gelet op de mogelijke negatieve effecten, het uitvoeren van de ingreep een overtreding van de Flora- en faunawet in?
- Naar welke soorten en functies dient aanvullend onderzoek plaats te vinden?
- Zijn negatieve effecten op beschermde gebieden op voorhand uit te sluiten of is hiervoor een nadere toetsing nodig?

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt de relevante wet- en regelgeving toegelicht. In hoofdstuk 3 worden werkwijze en inspanning beschreven, terwijl in hoofdstuk 4 een beschrijving van het plangebied volgt. In hoofdstuk 5 worden de resultaten van de flora- en faunainventarisatie gepresenteerd. De ingreep wordt in hoofdstuk 6 omschreven. In hoofdstuk 7 worden vervolgens de mogelijke effecten van de ingreep gerelateerd aan de (potentiële) flora en fauna en getoetst aan de Flora- en faunawet. Ook wordt ingeschat of negatieve effecten op beschermde gebieden op voorhand uitgesloten kunnen worden.

In hoofdstuk 8 zijn de conclusies en aanbevelingen opgenomen. Tevens is een korte bronnenlijst opgenomen (hoofdstuk 9).

2. Wet- en regelgeving

2.1 Bescherming van soorten

2.1.1 Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet is de soortgerichte implementatie van de Europese Habitat- en Vogelrichtlijn en bundelt de bepalingen die voorheen in verschillende wetten waren opgenomen: Vogelwet 1936, Jachtwet, Natuurbeschermingswet (hoofdstuk V: soortenbescherming), Nuttige Dierenwet 1914 en Wet Bedreigde uitheemse dier- en plantensoorten. De Flora- en faunawet beschermt in beginsel soorten.

Activiteiten waarbij schade wordt gedaan aan beschermde dieren of planten zijn verboden, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan (het “nee, tenzij”-principe). Het is dan ook altijd zaak om, waar mogelijk, activiteiten uit te voeren zonder schade aan beschermde dieren en planten aan te brengen.

De wet erkent de intrinsieke waarde van in het wild levende dieren. In de wet is dan ook een zorgplicht opgenomen: iedereen moet 'voldoende zorg' in acht nemen voor alle in het wild voorkomende dieren en planten (niet alleen de beschermde) en hun leefomgeving.

2.1.2 Verbodsbepalingen

De Flora- en faunawet kent, naast de zorgplicht, een aantal verbodsbepalingen welke relevant zijn voor de onderhavige rapportage:

Artikel 8
Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Artikel 9
Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

Artikel 10
Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.

Artikel 11
Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Artikel 12
Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

2.1.3 Algemene maatregel van Bestuur (AmvB)

Op 23 februari 2005 is de “AmvB art. 75” van de Flora- en faunawet in werking getreden. In dit besluit is een vrijstelling voor specifieke activiteiten en soorten geregeld. Hiertoe zijn alle beschermde soorten in drie categorieën (Tabellen) ingedeeld. Tevens introduceert de AmvB de gedragscode.

Tabel 1

Voor soorten die zijn opgenomen in Tabel 1 geldt een algehele vrijstelling wanneer de werkzaamheden vallen onder:

- bestendig beheer en onderhoud, ook in landbouw en bosbouw;
- bestendig gebruik;
- ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Er dient een ontheffing te worden aangevraagd wanneer de werkzaamheden niet onder een van deze categorieën vallen en er een (te verwachten) negatief effect op de soorten uit Tabel 1 is. Deze aanvraag wordt door bevoegd gezag onderworpen aan een lichte toets. Daarbij wordt getoetst of de gunstige staat van instandhouding van de soort niet in het geding is, en of de activiteit een redelijk doel dient.

Tabel 2

De soorten zoals opgenomen in Tabel 2 zijn strenger beschermd. Hierbij geldt een vrijstelling mits gewerkt wordt volgens een door de minister goedgekeurde gedragscode. Vallen de werkzaamheden niet onder de bij Tabel 1 genoemde categorieën of wordt niet gewerkt volgens een gedragscode, dan moet een ontheffing aangevraagd worden. Deze aanvraag wordt, net als voor de soorten van Tabel 1 geldt, onderworpen aan een lichte toets.

Tabel 3

De soorten uit Tabel 3 zijn de zwaarst beschermde soorten. Ook wanneer werkzaamheden vallen onder een van de bij Tabel 1 genoemde categorieën, geldt niet zonder meer een vrijstelling. Alleen bij bestendig beheer en onderhoud is een vrijstelling mogelijk wanneer gewerkt wordt volgens een goedgekeurde gedragscode. Werkzaamheden die in een van de andere categorieën vallen en welke negatieve effecten op beschermde soorten (kunnen) hebben, zijn ontheffingsplichting. Voor het verstrekken van een ontheffing wordt deze onderworpen aan een zware toets wanneer:

- er geen andere bevredigende oplossing voor de geplande activiteit is;
- de geplande activiteit geen afbreuk doet aan de gunstige staat van instandhouding van de soort;
- er sprake is van een in of bij de wet genoemd belang.

Bij soorten van Bijlage IV van de Habitatrichtlijn moet tevens sprake zijn van een van de volgende door de Habitatrichtlijn erkende belangen:

- dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten;
- bescherming van flora en fauna;
- volksgezondheid of openbare veiligheid.

Wanneer een ingreep beperkt wordt tot een korte verstoring van vaste ruste en/of verblijfplaatsen is een ontheffing mogelijk op alle in de Flora- en faunawet genoemde belangen.

Vogels

Met ingang van 26 augustus 2009 heeft het Ministerie van LNV (nu EZ) een nieuw beleid ten aanzien van broedvogels ingezet. Verblijfplaatsen van broedvogels zijn door de Flora- en faunawet beschermd. De Flora- en faunawet kent hierbij geen standaardperiode voor het broedseizoen. Het gaat bovendien om individuele broedgevallen.

De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest. Deze eenmalig te gebruiken nesten vallen onder de bescherming van artikel 11 van de Flora- en faunawet in de periode dat deze daadwerkelijk gebruikt worden.

Van een beperkt aantal vogels is de nestlocatie het gehele jaar beschermd door de Flora- en faunawet. Het betreft dan vogels die:

- het gehele jaar door gebruik maken van hun nestlocatie als vaste rust- en/ of verblijfplaatsen;
- erg honkvast en al dan niet koloniebroeders zijn. Deze soorten keren ieder jaar naar dezelfde nestlocaties terug. De voorwaarden waaraan deze nestlocaties moeten voldoen zijn erg specifiek en vaak slechts in beperkte mate in het landschap beschikbaar;
- jaar in jaar uit van hetzelfde nest gebruik maken en zelf niet of nauwelijks in staat zijn om een eigen nest te bouwen.

Indien een jaarrond beschermd nest mogelijk wordt aangetast dient een ontheffing aan te worden gevraagd.

Ontheffing voor vogels wanneer de populatie wezenlijk wordt beïnvloed kan alleen verkregen worden op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn. Wettelijke belangen zijn:

- bescherming van flora en fauna;
- veiligheid van het luchtverkeer;
- volksgezondheid of openbare veiligheid.

Wordt de populatie niet wezenlijk beïnvloed dan is een ontheffing mogelijk op alle in de Flora- en faunawet genoemde belangen.

Bevoegd Gezag is de Rijksdienst Voor Ondernemend Nederland (RVO).

2.1.4 Gedragscodes

Werken volgens een gedragscode kan (soms) een vrijstelling geven voor door de Flora- en faunawet beschermde soorten. Hiervoor dient gewerkt te worden volgens een door de minister vastgestelde gedragscode.

Het Waterschap Rivierenland werkt met de Gedragscode Flora en faunawet voor Waterschappen (Unie van Waterschappen, 2012). Waterschap Rivierenland heeft een eigen richtlijn voor deze gedragscode (Prudon & Gorter, 2013).

2.2 Bescherming van gebieden

2.2.1 Natuurbeschermingswet 1998

In Nederland zijn de bescherming van natuurgebieden en de daarin voorkomende natuurwaarden geregeld in de Natuurbeschermingswet 1998. Onder deze wetgeving vallen zowel de Natura 2000-gebieden als de Beschermde Natuurmonumenten. Natura 2000-gebieden zijn gebieden welke aangewezen zijn op grond van de Vogelrichtlijn, de Habitatrichtlijn of beide. Zowel Natura 2000-gebieden als Beschermde Natuurmonumenten zijn geselecteerd en als te beschermen gebieden aangewezen op grond van in deze gebieden voorkomende bijzondere natuurwaarden. Deze natuurwaarden mogen niet worden aangetast. De Provincie is het bevoegd gezag voor de Natuurbeschermingswet 1998.

2.2.2 Natuurnetwerk Nederland

Het Natuurnetwerk Nederland (NN; voorheen Ecologische Hoofdstructuur (EHS)) bestaat uit planologisch beschermde gebieden welke zijn aangewezen teneinde ecologische verbindingen te realiseren tussen belangrijke natuurgebieden. Deze natuurgebieden en de verbindingen daartussen vormen samen een ecologisch netwerk. De wezenlijke kenmerken en waarden van het Natuurnetwerk Nederland mogen niet door een ingreep worden aangetast. Alle (mogelijke) effecten van een voorgenomen ingreep moeten daarop dan ook worden getoetst. De provincie waarbinnen het plangebied valt geeft invulling aan het Natuurnetwerk Nederland en is daartoe het Bevoegd Gezag.

3. Werkwijze

3.1 Algemene werkwijze

1. Op 20 maart 2014 werd een oriënterend bezoek aan het plangebied Molenkade Groot-Ammers gebracht door A. Clements en P. Twisk. Daarbij werden de in het plangebied aanwezige voor beschermde soorten belangrijke ruimtelijke structuren en ecotopen geïnventariseerd. Tijdens het veldbezoek werden de volgende instrumenten gebruikt:
    - verrekijker;
    - fotocamera;
    - tablet met gps en GIS-functie.
2. Door middel van literatuuronderzoek werd onderzocht welke beschermde flora en fauna in de ruime omgeving van het plangebied recentelijk zijn waargenomen. Hierbij werd gebruik gemaakt van de waarnemingen uit de Nationale Database Flora en Fauna (NDFF) die door Waterschap Rivierenland zijn aangeleverd, aangevuld met gegevens van macrofauna- en visbemonsteringen uit de Alblasserwaard. Zie voor de methode van verwerking van de gegevens van de NDFF paragraaf 3.2.
3. De ligging van het plangebied ten opzichte van het Natuurnetwerk Nederland werd bepaald door via het Provinciaal Georegister de meest actuele kaart van het Natuurnetwerk Nederland te downloaden.
4. De beheertypen van het Natuurnetwerk Nederland werden bepaald door via het Provinciaal Georegister de indeling in beheertypen van het Natuurbeheerplan 2014 te downloaden.
5. Aan de hand van het veldbezoek en het literatuuronderzoek werd op grond van expert judgement een inschatting gemaakt van de beschermde flora en fauna met bijbehorende functies die in het plangebied (kunnen) voorkomen.
6. Om heikikker (*Rana arvalis*), platte schijfhoren (*Anisus vorticulus*), zwaarder beschermde vissen en muizen afdoende te kunnen aantonen of uitsluiten werd aanvullend onderzoek verricht. De gebruikte methoden zijn beschreven in paragraaf 3.4. Tijdens deze bezoeken werd ook gekeken naar de aanwezigheid van beschermde planten.
7. In samenspraak met de opdrachtgever werd de ingreep in kaart gebracht en omschreven.
8. Op grond van de beschreven ingreep werd een inschatting gemaakt van de redelijkerwijs te verwachten negatieve effecten op de (potentieel) aanwezige beschermde soorten en functies.
9. Vervolgens werden de mogelijke negatieve effecten getoetst aan de Flora- en faunawet en werd bepaald in hoeverre voor bepaalde werkzaamheden via de Gedragscode Flora en

faunawet voor Waterschappen (Unie van Waterschappen, 2012) een vrijstelling voor de Flora- en faunawet geldt.

10. Daarna werd bepaald of negatieve effecten op beschermde gebieden (Natuurbeschermingswet 1998 en Natuurnetwerk Nederland) op voorhand zijn uit te sluiten, en zo nee, of deze direct duidelijk zijn of dat daartoe nog een aanvullende toetsing noodzakelijk is.

11. Ten slotte werden conclusies en adviezen opgesteld.

3.2 Toetsing gegevens uit de NDFF aan de Flora- en faunawet

1. Uit de NDFF-bestanden werden alle waarnemingen van voor 1 januari 2009 verwijderd. Het Bevoegd Gezag hanteert de stelregel dat waarnemingen maximaal drie jaar oud mogen zijn om met afdoende zekerheid te kunnen stellen dat een soort in een plangebied aanwezig is. Voor potentie-inschattingen wordt ook wel een periode van vijf jaar aangehouden. Concrete jurisprudentie is hierover niet voorhanden. Door gegevens van na 1 januari 2009 in de analyse te betrekken wordt gebruikgemaakt van de meest recente data en wordt voorkomen dat waardevolle informatie die net iets ouder is dan vijf jaar verloren gaat.

2. Na het verwijderen van de data van voor 1 januari 2009 bleken in de overgebleven data alleen nog maar gegevens over vogels en vleermuizen te zitten.

3. Omdat de recente NDDF-gegevens nauwelijks aanwijzingen geven over het voorkomen van beschermde soorten werden ook de oudere gegevens beoordeeld.

3.3 Omgaan met waarnemingen van de paling (Anguilla anguilla)

De paling is sinds 2009 een middels de Flora- en faunawet beschermde soort. Omdat de paling pas in 2009 in de Flora- en faunawet is opgenomen staat deze soort niet in de in 2005 gepubliceerde lijsten met beschermingsregimes, waardoor de status van bescherming ervan onduidelijk is. De NDFF beschouwt de paling als een Tabel 2-soort.

Op 21 september 2012 is contact geweest tussen M.W. van den Hoorn (ecoloog bij Regelink Ecologie & Landschap) en M. van Opijnen (coördinator Ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet bij Dienst Regelingen, ministerie van EL&I, nu Rijksdienst Voor Ondernemend Nederland (RVO; onderdeel van ministerie EZ)). M. van Opijnen stelde dat als gevolg van het feit dat de paling opgenomen is in de Cites-regelingen deze soort ook opgenomen is in de Flora- en faunawet. Primair doel is het reguleren van de handel. Voor alle relevante artikelen van de Flora- en faunawet bestaan ontheffingsclausules, behalve voor artikel 1, die het vernietigen van vaste rust- en verblijfplaatsen verbiedt. In verband met het feit dat de paling in nagenoeg elk water kan worden aangetroffen en vanwege de grote toleranties ten aanzien van milieufactoren stelt de RVO dat de paling in Nederland geen vaste rust- en verblijfplaatsen heeft en dat derhalve artikel 11 van de Flora en faunawet niet van toepassing is op de paling. Met andere woorden: de paling kan worden beschouwd als een soort conform Tabel 1 van de Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) inzake artikel 75 van de Flora- en faunawet. De RVO benadrukte wel dat de in de Flora- en faunawet opgenomen zorgplicht van toepassing is op de paling.

De paling is in de analyses dan ook buiten beschouwing gelaten.

3.4 Aanvullend onderzoek

3.4.1 Heikikker

Op 21 maart 2014 werd het plangebied in de avond door A. Clements bezocht om te luisteren naar de aanwezigheid van roepende heikikkers. Heikikkers zijn maar in een heel beperkt deel van het jaar roepend actief. Om te zorgen dat dit onderzoek in de goede periode van het jaar plaatsvond werden via de waarnemingensite Waarneming.nl meldingen van heikikkers in de gaten gehouden. Aan de hand van deze meldingen werd de periode voor het onderhavige onderzoek bepaald. Tevens werd op de eerste datum een bekende populatie heikikkers in de Donkse Laagten bezocht om de activiteit van heikikkers in dit deel van Nederland te verifiëren. Dit bleek het geval te zijn. Tenslotte werd op 15 mei 2014 gezocht naar larven.

3.4.2 Platte schijfhoren

Op 13 juni 2014 werd het plangebied door B.J. Bulsink bemonsterd op de aanwezigheid van platte schijfhoren. Hiertoe werd op zeven locaties met behulp van een steeknet plant-, bodem-, algen- en oevermateriaal verzameld. Per locatie werd een half uur besteed aan het verzamelen van slakjes uit het verzamelde materiaal. De slakjes werden geconserveerd in 70% ethanol en door R. Wiggers van ecologisch adviesbureau “Koeman en Bijkerk bv” gedetermineerd. Zie Bijlage 3 voor een overzicht van de bemonsteringslocaties.

3.4.3 Beschermde vissen

Op 15 mei 2014 werd het plangebied door A. Clements en V. Nederpel op beschermde vissen bemonsterd. De oever van de kade aan de zijde van de Ammersche boezem werd bemonsterd vanuit een boot met behulp van een elektrisch visaggregaat. De kleinere sloten aan de polderzijde werden met behulp van een steeknet bemonsterd.

3.4.4 Beschermde muizen

Op 9 oktober 2014 werden verdeeld over zes raaien van ieder circa 100 m in totaal 120 inloopvallen van het type Heslinga geplaatst. Per raai werden om de tien meter telkens twee vallen geplaatst. De vallen werden zo goed mogelijk langs de waterlijn neergezet. De ligging van de raaien is weergegeven in Bijlage 3.

Op 10, 11 en 12 oktober stonden de vallen op “safe”. Dit houdt in dat het valmechanisme geblokkeerd was waardoor muizen vrij de val konden in- en uitlopen. Deze periode diende als gewenningsperiode. Op 13 oktober werden de vallen in de ochtend op scherp gezet en vervolgens om de 12 uur gecontroleerd.

Om sterfte en verzwakking van de gevangen kleine zoogdieren tot een minimum te beperken, is voer en nestmateriaal in de vallen aangebracht voor aanvang van het onderzoek. De vallen waren gevuld met de volgende materialen:

- hooi (als beschutting tegen de koude);
- graan (als voedsel voor ware muizen en woelmuizen);

- meelwormen (als voedsel voor spitsmuizen);
- stukjes wortel en appel (als vochtvoorziening).

De eerste controle vond plaats in de avond van 13 oktober. De laatste controle vond plaats op de ochtend van 16 oktober. Hierna werden de muizenvallen weer uit het plangebied verwijderd.

Van een woelmuis waarvan niet met zekerheid de soort kon worden vastgesteld is met behulp van DNA uit de uitwerpselen de soort geverifieerd. De DNA-analyses werden uitgevoerd door Datura – Molecular Solutions in Ecology (www.datura.nl).

4. Omschrijving plangebied

4.1 Algemeen

Het plangebied Molenkade Groot-Ammers is gelegen ten zuiden van Groot-Ammers (gemeente Molenwaard) in Zuid-Holland (Figuur 1). Het plangebied is circa 3,8 km lang en loopt vanaf het midden van de Ammersche Boezem ruim 200 m naar het nood-oosten Polder Liesveld in.

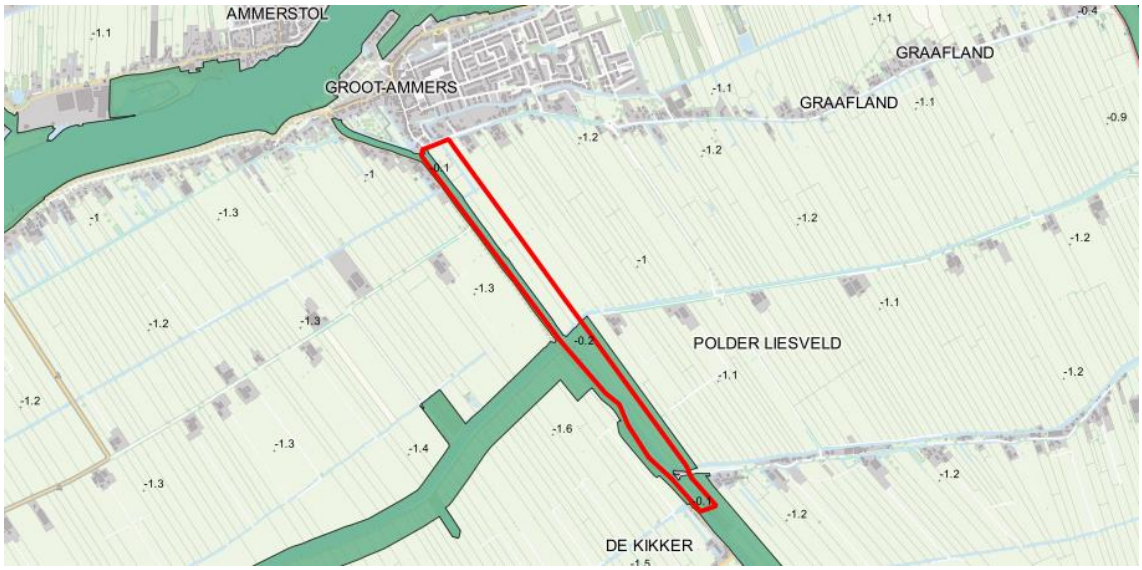

Figuur 1. Ligging van het plangebied met de begrenzing in rood weergegeven. Met donkergroen is de ligging van het Natuurnetwerk Nederland weergeven. © Dienst voor het kadaster en de openbare registers, Apeldoorn, 2014 en Provincie Zuid-Holland.

4.2 Korte gebiedsomschrijving met relevante ecotopen

Het plangebied begint in het westen met een deel van de Ammersche Boezem. Dit is een 20 - 30 m brede boezem die van Groot-Ammers naar Ottoland loopt en overgaat in de Ottolandsche Vliet. De Ammersche Boezem grenst aan de 10 - 15 (20) m brede Molenkade. De Molenkade heeft aan weerszijden een rietkraag. Op de Molenkade staan diverse gebouwen met onder andere houten betimmering, spouwmuren, rieten daken en daken met dakpannen. Naar het oosten toe bevinden zich direct aan de Molenkade de polderwetering gevolgd door vochtige graslanden die worden doorsneden door ondiepe sloten.

In het zuiden van het plangebied bevindt zich een moerassig gebiedje. Het bestaat uit een plasje met moerasvegetatie. Tevens staan hier bomen zonder holtes.

Figuur 2. Moerasje in het zuiden van het plangebied. © Dienst voor het kadaster en de openbare registers, Apeldoorn, 2014.

4.3 Afstand tot beschermde gebieden

Het Natura 2000-gebied dat het dichtste bij het plangebied ligt is Natura 2000-gebied Donkse Laagten. Dit gebied ligt op een afstand van circa 1,8 km van het plangebied. Het plangebied ligt grotendeels in het Natuurnetwerk Nederland (Figuur 1).

5. Resultaten

5.1 Beschermde soorten

Op grond van de aanwezige ecotopen werd een inschatting gemaakt van de beschermde flora en fauna die mogelijk in het plangebied voorkomen. Omdat onderhavige activiteit in de categorie ruimtelijke ontwikkeling valt, wordt in dit hoofdstuk een beoordeling gemaakt van soorten uit Tabel 2 en 3 van de Flora- en faunawet. Voor soorten uit Tabel 1 geldt een algehele vrijstelling, waarbij wel rekening gehouden dient te worden met de zorgplicht.

5.1.1 Vaatplanten

Op grond van de voedselrijke omstandigheden ter plekke en het agrarisch gebruik van het plangebied worden geen beschermde vaatplanten verwacht. Tijdens de uitgevoerde veldbezoeken werden dan ook geen beschermde vaatplanten aangetroffen. Ook in de NFDD komen geen recente waarnemingen van beschermde vaatplanten voor (de meest recente waarneming dateert uit 1989 en betreft een spindotterbloem (*Caltha palustris* subsp. *araneosa*).

5.1.2 Zoogdieren

5.1.2.1 Muizen (ware muizen, woel- en spitsmuizen)

Tijdens het muizenonderzoek werden de volgende soorten aangetroffen:

- bruine rat (*Rattus norvegicus*);
- bosmuis (*Apodemus sylvaticus*);
- bosspitsmuis (*Sorex araneus*);
- dwergmuis (*Micromys minutus*);
- rosse woelmuis (*Myodes glareolus*);
- veldmuis (*Microtus arvalis*);
- woelrat (*Arvicola amphibius*).

De woelmuis waarvan het vermoeden bestond dat het een Noordse woelmuis was bleek op grond van de DNA-analyse een rosse woelmuis te zijn.

Aangetroffen soorten per raai zijn opgenomen in Bijlage 2.

5.1.2.2 Marterachtigen en bever

In natte gebieden kunnen otter (*Lutra lutra*) en bever (*Castor fiber*) worden verwacht. De bever heeft een voorkeur voor rivieren en voor beken en begeleidende wateren, en voedt zich met schors, takken en bladeren van loofbomen. In verband met het nagenoeg ontbreken van bomen is de kans op het voorkomen van de bever in het plangebied klein. Tijdens de veldbezoeken werden dan ook geen waarnemingen van bevers of beversporen gedaan. In de NDDF zitten meldingen van 2004 en ouder van beversporen ten noorden van het plangebied. Dit zijn naar verwachtingen meldingen van

(zwervende) exemplaren langs de Lek. Op grond van het ontbreken van sporen in het plangebied en het ontbreken van recente meldingen kan worden gesteld dat het voorkomen van de bever in het plangebied redelijkerwijs kan worden uitgesloten.

De hoofdverspreiding van de otter bevindt zich in de noordoostelijke helft van Nederland (www.telmee.nl). In het westen worden slechts incidenteel dieren gemeld en vaak betreft dit verkeersslachtoffers. Recent is de otter aangetroffen in de Nieuwkoopse Plassen. Hieruit kan worden geconcludeerd dat de soort aan een westelijke opmars bezig is. Op grond van de huidige verspreiding van de otter kan worden aangenomen dat deze nog niet nabij de Molenkade aanwezig is.

Van overige marterachtigen werden geen sporen aangetroffen. Deze worden op grond van de huidige verspreiding en habitatvoorkeuren ook niet in het plangebied verwacht.

5.1.2.3 Vleermuizen

Het plangebied is geschikt als foerageergebied voor een aantal soorten vleermuizen. Op grond van de omvang van het plangebied is het niet uitgesloten dat het een essentieel foerageergebied betreft. Lijnvormige elementen zijn in de vorm van de kade en de Ammersche Boezem aanwezig, waardoor vliegroutes van vleermuizen niet kunnen worden uitgesloten.

De molens en het woonhuis nabij de Graaflandse Molen hebben potenties voor gebouwbewonende vleermuizen.

In het plangebied kunnen derhalve de volgende soorten worden verwacht: gewone dwergvleermuis (*Pipistrelllus pipistrellus*), ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*), rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*), laatvlieger (*Eptesicus serotinus*), watervleermuis (*Myotis daubentonii*) en meervleermuis (*Myotis dasycneme*),

In Tabel 1 is weergegeven welke functies van bovengenoemde soorten mogelijk voorkomen.

Tabel 1. De potentieel voorkomende soorten vleermuizen en functies.

	Zomerverblijfplaats	Kraamverblijfplaats	Paarverblijfplaats	Winterverblijfplaats	Vliegroute	Foerageergebied
gewone dwergvleermuis	X	X	X	X	X	X
ruige dwergvleermuis	X		X	X	X	X
rosse vleermuis						X
laatvlieger	X	X		X	X	X
watervleermuis					X	X
meervleermuis	X			X	X	X

5.1.2.4 Eekhoorn

Op grond van het open karakter van het plangebied en het ontbreken van grotere bosschages wordt het voorkomen van de eekhoorn (*Sciurus vulgaris*) voor het plangebied redelijkerwijs uitgesloten.

5.1.3 Vogels

Vogelsoorten met vaste rust- en/of verblijfplaatsen worden niet in het plangebied verwacht. Tijdens de veldbezoeken werden geen aanwijzingen verkregen over potenties voor vogels met jaarrond beschermde nesten. Ook in de NDFF wordt geen melding gemaakt van locaties met jaarrond beschermde nesten of nestindicerend of territoriaal gedrag van vogels met jaarrond beschermde nesten.

5.1.4 Amfibieën

In de NDFF zitten geen recente meldingen van zwaarder beschermde amfibieën. Soorten die wel worden gemeld zijn rugstreeppad (*Epidalea calamita*), heikikker (*Rana arvalis*) en kamsalamander (*Triturus cristatus*). Meldingen van de rugstreeppad en de heikikker stammen uit 1994-1995, meldingen van de kamsalamander uit de jaren ‘40 en ‘50 van de vorige eeuw. Op basis van habitatgeschiktheid kon het voorkomen van de rugstreeppad en de heikikker ter hoogte van het in Figuur 2 afgebeelde moerasje echter niet worden uitgesloten.

Tijdens het voor heikikker uitgevoerde veldbezoek op 21 maart werden bij het moerasje heikikkers roepend aangetroffen. Ook werden op 15 mei larven van deze soort gevonden. Voor het uitsluiten van rugstreeppad is gebuikt gemaakt van de expertise van R. Slagboom van de Natuur- en Vogelwacht 'de Alblasserwaard'. R. Slagboom inventariseert al jaren de Alblasserwaard op onder andere rugstreeppad. Volgens Slagboom is de soort niet in het plangebied aanwezig. Ook in de zomer van 2014 heeft Slagboom nog de omgeving van het plangebied geïnventariseerd. Door hem werden toen geen rugstreeppadden aangetroffen. Ook werden tijdens de inventarisatie op 15 mei geen larven of eisnoeren van de rugstreeppad in het plangebied aangetroffen. Omdat de melding van de kamsalamander meer dan 60 jaar oud is en de soort verder niet uit de omgeving bekend is werd er geen specifiek onderzoek naar de kamsalamander uitgevoerd. Tijdens de bemonstering van 15 mei werden geen larven van de kamsalamer aangetroffen.

5.1.5 Vissen

Tijdens het vissenonderzoek op 15 mei werden de volgende soorten aangetroffen:

- snoek (*Esox lucius*);
- baars (*Perca fluviatilis*);
- bittervoorn (*Rutilus rutilus*);
- brasem (*Abramis brama*);
- driedoornige stekelbaars (*Gasterosteus aculeatus*);
- kleine modderkruiper (*Cobitis taenia*);
- marmergrondel (*Proterorhinus semilunaris*);

- paling (*Anguilla anguilla*);
- pos (*Gymnocephalus cernuus*);
- ruisvoorn (*Scardinius erythrophthalmus*);
- tiendoornige stekelbaars (*Pungitius pungitius*);
- vetje (*Leucaspius delineatus*);
- zeelt (*Tinca tinca*).

In Bijlage 3 is een verspreidingskaart opgenomen van de aangetroffen kleine modderkruipers en bittervoorn. De bittervoorn werd met name aangetroffen in de Ammersche Boezem. Ook werd de soort eenmaal aangetroffen in het watersysteem van de Polderwetering. Niet uitgesloten is dat de bittervoorn in lage dichtheden voorkomt elders in de Polderwetering. In de kleine slootjes werd deze vis niet aangetroffen. De kleine modderkuiper heeft een algemenere verspreiding en ook de aangetroffen dichtheden zijn hoger. Deze vissensoort moet in elke watergang als aanwezig worden beschouwd.

5.1.6 Reptielen

Het plangebied valt buiten de bekende verspreiding van de in Nederland voorkomende reptielen (www.telmee.nl)

5.1.7 Libellen en dagvlinders

Het plangebied valt buiten de bekende verspreiding van de beschermde libellen en dagvlinders (www.telmee.nl). Ook in de NDFF zijn geen waarnemingen van beschermde libellen en dagvlinders uit en rond het plangebied bekend.

5.1.8 Overige ongewervelden

Van gestreepte waterroofkever (*Graphoderus bilineatus*) en brede geelrandwaterroofkever (*Dytiscus latissimus*) zijn zowel uit het plangebied als uit de directe omgeving geen waarnemingen aanwezig (bron: NDFF en macrofaunameetpunten waterschap). In combinatie met de preferenties voor schoon en relatief voedselarm water is het voorkomen van beide soorten in het plangebied dan ook redelijkerwijs uit te sluiten.

De platte schijfhoren (*Anisus vorticulus*) is aangetroffen op een afstand van circa 4 km van het plangebied (bron: macrofaunmeetnet waterschap). Tijdens de soortinventarisatie op 16 juni werd de soort in het plangebied niet aangetroffen.

5.2 Gebiedsbescherming

5.2.1 Natuurbeschermingswet 1998

Het Natura 2000-gebied dat het dichtste bij het plangebied ligt is “Donkse Laagten”. Dit gebied ligt op een afstand van circa 1,8 km van het plangebied.

5.2.2 Natuurnetwerk Nederland

5.2.2.1 Natuurwaarden

Een deel van het plangebied maakt deel uit van het Natuurnetwerk Nederland (Figuur 1). Het Natuurnetwerk Nederland bestaat binnen het plangebied uit de volgende twee categorieën (Figuur 3):

- bestaande en nieuwe natuur;
- ecologische verbinding.

In het noordelijke deel van het plangebied bestaat het Natuurnetwerk Nederland alleen uit een ecologische verbinding. Deze verbinding omvat de Ammersche boezem, de Molenkade en de Polderwetering. Binnen dit noordelijk deel bevinden zich kleine stukken die een beheertype hebben toegedeeld gekregen (Figuur 4). Het gaat om A01.01 Weidevogelgebied en N12.02 Kruiden en faunarijk grasland.

In het zuidelijke deel van het plangebied bestaat het Natuurnetwerk Nederland uit een ecologische verbinding en bestaande en nieuwe natuur. De bestaande natuur en nieuwe natuur omvat de Ammersche boezem, de Molenkade en de Polderwetering. Alle delen ten oosten van de Molenkade zijn ingedeeld in beheertypen. Het gaat hierbij om A01.01 Weidevogelgebied, N12.02 Kruiden en faunarijk grasland, en een klein stukje A01.02 Akkerfauna gebied. Als ambitie is hier beheertype N10.01 Nat schraalland geformuleerd.

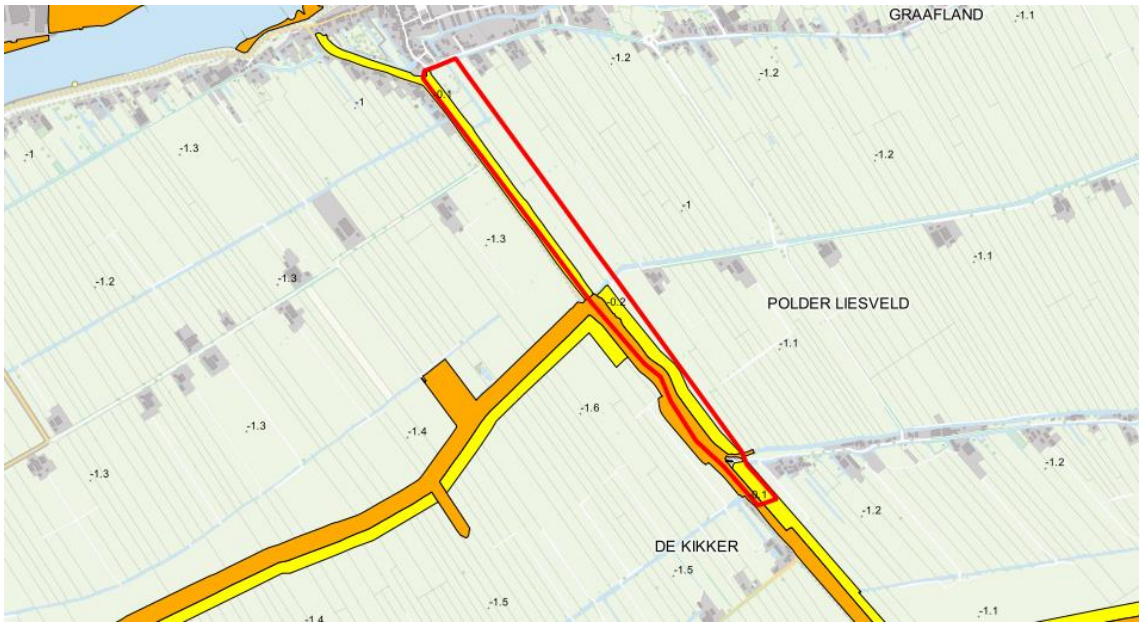

Figuur 3. Ligging van de twee categorieën van het Natuurnetwerk Nederland ten opzichte van het plangebied. Met oranje is de categorie bestaande en nieuwe natuur aangegeven en met geel de categorie ecologische verbinding. © Dienst voor het kadaster en de openbare registers, Apeldoorn, 2014 en Provincie Zuid-Holland.

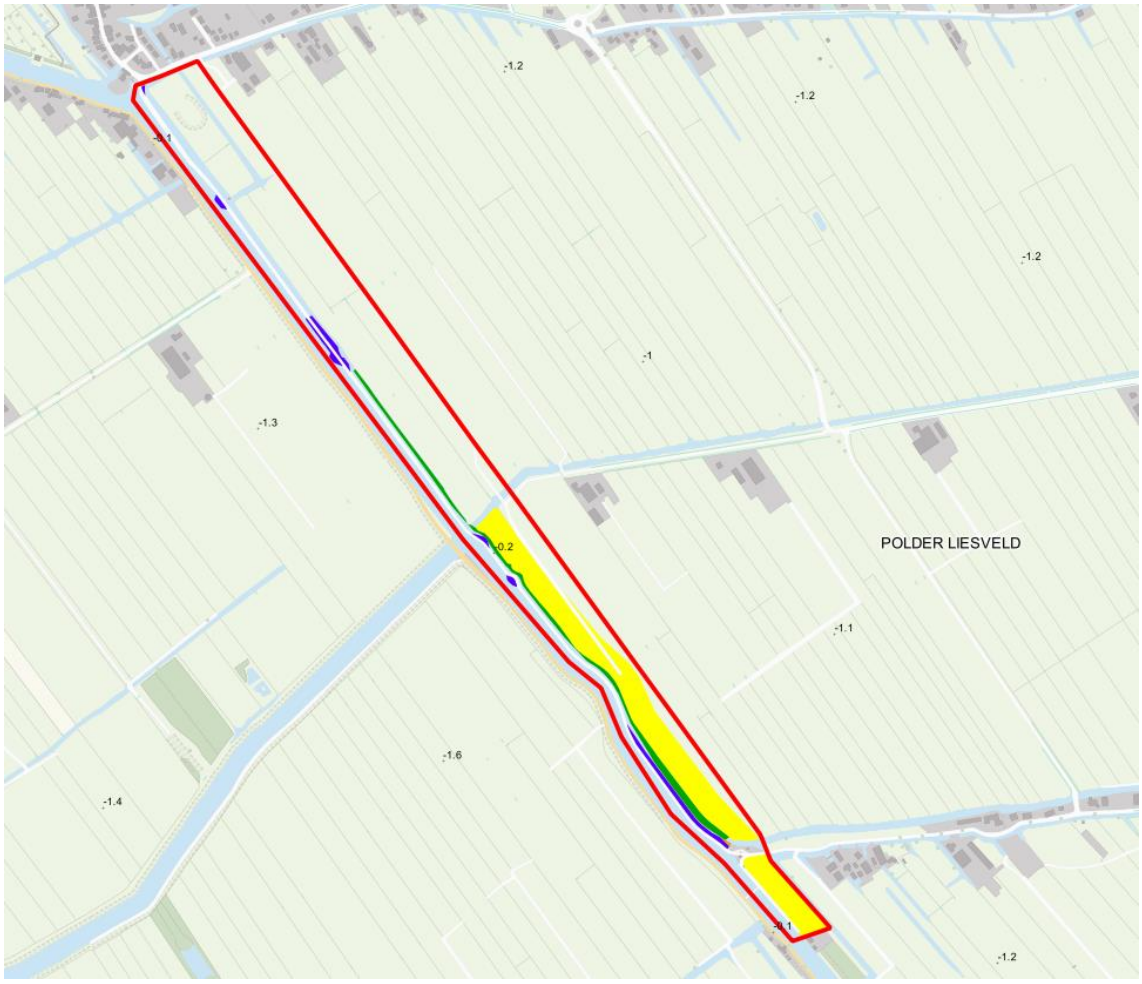

Figuur 4. Ligging van de vier beheertypen binnen het Natuurnetwerk Nederland ten opzichte van het plangebied. Paars: weidevogelgebied, oranje: akkerfauna gebied, geel: natte schraallanden, donkergroen: kruiden en faunarijkgrasland. © Dienst voor het kadaster en de openbare registers, Apeldoorn, 2014 en Zuid-Holland.

6. Ingreep

Uit de Toetsing Regionale Keringen van 2012 (Waterschap Rivierenland) blijkt dat de Molenkade langs de oostzijde van de Ammersche Boezem tussen Groot Ammers en Ottoland niet voldoet aan de veiligheidsnormen. Waterschap Rivierenland gaat daarom de kade versterken en afvoer richting gemaal Graafland verbeteren. Daarnaast worden nog de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- In de huidige situatie vormen de molenerven ten aanzien van fietsverkeer een knelpunt. De molens kunnen niet vrij in alle richtingen draaien omdat zij dan het pad blokkeren. Andersom geredeneerd ontstaan er gevaarlijke situaties wanneer fietsers een draaiende molen willen passeren. Om genoemde problemen aan te pakken wordt bij de molenerven het fietspad verlegd zodat de fietsers op veilige afstand de molens kunnen passeren.
- Waterschap Rivierenland heeft vanuit de Kaderrichtlijn Water de opgave natuurvriendelijke oevers langs de waterlopen te realiseren, met als doel de waterkwaliteit in het gebied te verbeteren.
- De ecologische verbindingszone Ammersche Boezem – Ottolandse Vliet maakt deel uit van het plangebied. Vanwege de voorziene werkzaamheden in het plangebied wordt tegelijkertijd deze ecologische verbindingszone geoptimaliseerd. Het gaat hierbij om het zuidelijke deel van het plangebied.

Bij de versterking wordt het kadetalud verflauwd tot 1 op 3 (sluit aan bij stabiliteit en beheer). Er wordt een lage berm aangelegd met een zeer flauw talud (indicatie 1:20 tot 1:35) dat naadloos overgaat in het aangrenzende maaiveld. De berm wordt van de kade gescheiden door een laagte ter plaatse van de huidige sloot (hoogte 1.30 –NAP). Het hoogteverschil tussen de kade en de laagte bedraagt over de volledige lengte van de kade daarna circa 1,35 m. De laagte is relatief nat (regenwater, kwel vanuit de boezem) zodat er een rietkraag ontwikkeld kan worden waardoor de kade compacter oogt. De functie van de polderwetering wordt verlegd naar de daartoe te verbreden poldersloot op afstand. Nabij Groot Ammers is deze al breder vanwege de historische functie als hoofdwaterloop. Deze historische functie wordt weer opnieuw benut. Brede toevoersloten verbinden de polderwetering met de molens. Langs de wetering is volop ruimte voor aanleg van een brede plasberm (10 m breed). De gehele zone tussen de laagte aan de kade en de polderwetering krijgt betekenis in het kader van de ecologische verbinding (Figuur 5).

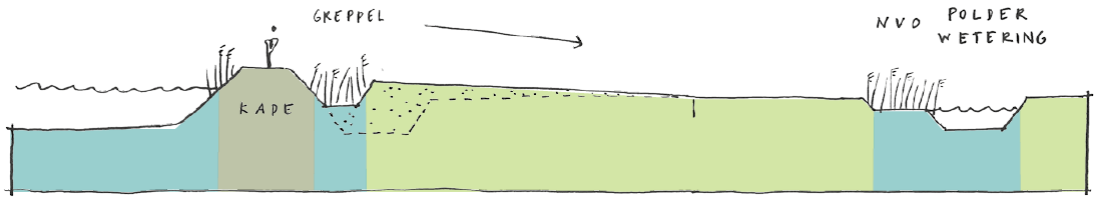

Figuur 5. De kade met een verzonken berm en de polderwetering een stuk opgeschoven. © H+N+S Landschapsarchitecten.

Voor de toetsing aan de Flora- en faunawet zijn met name de volgende ingrepen belangrijk:

- dempen van watergangen;
- grondverzet;
- verplaatsen van gebouwen;
- aanleggen van natuurvriendelijke oevers;
- trillen of duwen van damwanden.

De Flora- en faunawet hanteert een aantal belangen waaronder een ingreep kan vallen.
Onderhavige ingreep valt onder het volgende belangen:

Gezien de aanleg van de ecologische verbindingszone

b) de bescherming van flora en fauna;

Gezien de relatie met de veiligheidsnormen

d. de volksgezondheid of openbare veiligheid;

Gezien de aard van de ingreep

j. de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.

7. Toetsing aan wet- en regelgeving

Op grond van de resultaten van het veldbezoek, het literatuuronderzoek en de te verwachten effecten van de ingreep is een toetsing aan de Flora- en faunawet uitgevoerd. Uit deze toetsing volgt welke negatieve effecten verwacht kunnen worden en welke soorten daarbij betrokken zijn. Ook geeft de toetsing aan of aanvullend onderzoek dan wel een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet is vereist.

Voorts is onderzocht of negatieve effecten op beschermde gebieden op voorhand kunnen worden uitgesloten of dat hiervoor nog aanvullend onderzoek nodig is.

7.1 Flora- en faunawet

7.1.1 Zoogdieren

7.1.1.1 Muizen (ware muizen, woel- en spitsmuizen), marterachtigen en eekhoorn

Uit de resultaten blijkt dat het voorkomen van beschermde soorten uit deze soortgroepen redelijkerwijs uitgesloten kan worden. Daarmee is ook een negatief effect op deze soorten redelijkerwijs uit te sluiten. De ingreep houdt voor deze soortgroepen dan ook geen overtreding van de Flora- en faunawet in.

7.1.1.2 Vleermuizen

Uit de resultaten blijkt dat zes soorten vleermuizen binnen het plangebied kunnen voorkomen. Op geen van de functies die het plangebied voor deze soorten heeft worden negatieve effecten verwacht. De gebouwen met potenties voor vleermuizen (de molens en de woning nabij de Graaflandse molen) worden niet verplaatst. De Ammersche Boezem wordt niet aangetast waarmee de functies als foerageergebied en vliegroute voldoende gewaarborgd blijven. Wel dienen tijdens de uitvoering beperkingen aan het gebruik van licht te worden gesteld.

7.1.2 Vogels

Binnen het plangebied zijn geen jaarrond beschermde nesten van vogelsoorten met vaste rust- en/of verblijfplaatsen aanwezig.

Werkzaamheden die uitgevoerd worden tijdens het broedseizoen kunnen leiden tot verstoring van broedgevallen van algemene vogelsoorten uit met name het landelijk gebied. Omdat alle vogels tijdens het broeden zijn beschermd, kunnen werkzaamheden tijdens het broedseizoen leiden tot een overtreding van de Flora- en faunawet.

7.1.3 Amfibieën

Wanneer het moerasje (Figuur 2) wordt aangetast gaat leefgebied van de heikikker verloren. Tevens bestaat de kans dat dieren worden gedood. Dit is een overtreding van de Flora- en faunawet. De heikikker is een Tabel 3-soort en de ingreep vindt plaats in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Werken volgens de Gedragscode Flora- en faunawet voor Waterschappen geeft hiervoor geen vrijstelling van de Flora- en faunawet. H+N+S Landschapsarchitecten et al. (2014) voorziet als nog geen ingrepen in het moerasje, maar niet uitgesloten is dat dit wel aan de orde komt bij het

aanleggen van een uitgebreidere fietsinfrastructuur. Vanwege de geïsoleerde ligging kan een ingreep al snel leiden tot een negatief effect op de lokale gunstige staat van instandhouding van de heikikker.

7.1.4 Vissen

In het plangebied komen kleine modderkruiper en bittervoorn voor. Tijdens de werkzaamheden bestaat de kans dat dieren worden gedood. Tevens treedt dan vernieling, beschadiging en verstoring van het leefgebied op. Er worden watergangen gedempt en er worden nieuwe watergangen gegraven, maar netto verlies van leefgebied is niet aan de orde. Door de aanleg van de natuurvriendelijke oever wordt het leefgebied voor beide vissoorten uiteindelijk van kwalitatief betere aard.

De kleine modderkruiper is een Tabel 2-soort en de bittervoorn een Tabel 3-soort. Werken volgens de Gedragscode Flora en faunawet voor Waterschappen geeft voor de kleine modderkruiper een vrijstelling van de Flora- en faunawet. Voor de bittervoorn geldt dit niet.

Beide soorten zijn algemeen in West-Nederland en komen naar verwachting overal in de regio voor. Een negatief effect van de werkzaamheden op de gunstige staat van instandhouding voor beide soorten wordt dan ook niet verwacht.

7.1.5 Overige soortgroepen

Uit de resultaten blijkt dat het voorkomen van beschermde soorten uit de soortgroepen vaatplanten, reptielen, libellen, dagvlinders en overige ongewervelden redelijkerwijs kan worden uitgesloten. Daarmee is ook een negatief effect op deze soorten redelijkerwijs uit te sluiten. De ingreep leidt derhalve niet tot een overtreding van de Flora- en faunawet voor deze soorten.

7.1.6 Samenvatting beschermde soorten

In Tabel 2 is een overzicht opgenomen van de beschermde soorten of soortgroepen waar wel en geen rekening mee gehouden moet worden.

Tabel 2. Overzicht van beschermde soorten of soortgroepen waar wel of geen rekening mee gehouden moet worden.

Soort	Bescherming status	Wel	Niet
vaatplanten	tabel 2&3		X
zoogdieren	tabel 2&3		X
bittervoorn	tabel 3	X	
kleine modderkruiper	tabel 2	X	
heikikker	tabel 3	X	
reptielen	tabel 3		X
vogels	vogels	X	
ongewervelden	tabel 2&3		X

7.2 Gebiedsbescherming

7.2.1 Natuurbeschermingswet 1998

Het Natura 2000-gebied dat het dichtste bij het plangebied ligt is “Donkse Laagten”. Dit gebied ligt op een afstand van circa 1,8 km van het plangebied.

Door menselijke invloeden in het tussenliggende gebied (veroorzaakt door bijvoorbeeld stedelijk gebied en grote wegen) zijn negatieve effecten door geluidsverstoring of visuele verstoring als gevolg van de ingreep op Natura 2000-gebieden uitgesloten. De ingreep draagt niet bij aan verreikende effecten, zoals stikstofdepositie of verdroging.

In de directe omgeving van het plangebied zijn geen Beschermde Natuurmonumenten aanwezig. Vervolgstappen in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 zijn voor dit project dan ook niet nodig.

7.2.2 Natuurnetwerk Nederland

7.2.2.1 Natuurwaarden

Noordelijke deel – ecologische verbinding

Alhoewel de ingrepen leiden tot een fysiek wat andere situatie zal dit deel van het plangebied na de ingreep nog steeds goed kunnen fungeren als ecologische verbinding.

Noordelijke deel – beheertypen

De verwachting is dat na de ingreep de beide beheertypen zich nog steeds goed kunnen handhaven/ontwikkelingen en er geen sprake van een significante negatief effect.

Zuidelijke deel – ecologische verbinding

De ecologische verbinding bestaat hier uit het deel ten oosten van de Polderwetering. Alhoewel de ingrepen leiden tot een fysiek wat andere situatie zal bij beide voorstellen dit deel van het plangebied na de ingreep nog steeds goed kunnen fungeren als ecologische verbinding. De ecologische verbinding is ingedeeld in het beheertype N10.01 Nat schraalland. Op dit moment heeft dit deel van het plangebied nog niet het karakter van dit beheertype. Het is ook de vraag of het wel reëel is om dit type grasland op deze plek te verwachten. De huidige omstandigheden zijn er te voedselrijk voor.

Het voorstel voorziet in een grasland tussen de kade en de nieuwe Polderwetering. Met gericht beheer zijn de graslanden ongetwijfeld op een ecologisch bezien hoger niveau te tillen, maar beheertype N10.01 is niet reëel. De ingreep leidt tot een verbetering en dus niet tot een significante aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden van Natuurnetwerk Nederland.

De bestaande natuur en nieuwe natuur omvat de Ammersche boezem, de Molenkade en de Polderwetering. Alle delen ten oosten van de Molenkade zijn ingedeeld in beheertypen. Het gaat hierbij om A01.01 Weidevogelgebied, N12.02 Kruiden en faunarijk grasland en een klein stukje A01.02 Akkerfauna gebied. Als ambitie is hier beheertype N10.01 geformuleerd.

Zuidelijke deel – beheertypen

Na inrichting kunnen de huidige beheertypen zich naar verwachting weer opnieuw langs de kade ontwikkelen. Met name langs de greppel worden goede potenties voorzien. Het hier geambieerde beheertype van N10.01 is ook in dit geval niet reëel. Een significante aantasting van de huidige

natuurwaarden is dus niet aan de orde. Omdat het geambieerde beheertype N10.01 vanwege de voedselrijke omstandigheden geen reële ambitie is betekent de kadeversteviging ook vanuit dat oogpunt geen significante aantasting.

7.2.2.2 Overige waarden

Geomorfologische waarden, aardkundige waarden en processen, waterhuishouding, kwaliteit van bodem, water en lucht, rust, stilte, duisternis en openheid, landschapsstructuur en belevingswaarde alsmede de samenhang met andere natuurgebieden worden door de ingrepen niet aangetast.

8. Conclusies en aanbevelingen

8.1 Flora- en faunawet

Uit de toetsing van de resultaten van het onderzoek aan de Flora- en faunawet blijkt dat bij uitvoering van de ingreep mogelijk negatieve effecten te verwachten zijn op:

- kleine modderkruiper;
- bittervoorn;
- heikikker;
- vogels.

Op de overige soortgroepen wordt geen negatief effect op beschermde soorten (of functies) verwacht.

8.1.1 Kleine modderkruiper

De kleine modderkruiper is verspreid in het plangebied aanwezig en wordt in alle watergangen verwacht. Voor het dempen van watergangen met daarin de kleine modderkruiper heeft het waterschap wanneer wordt gewerkt volgens de Gedragscode Flora en faunawet voor Waterschappen een vrijstelling van de Flora- en faunawet.

8.1.2 Bittervoorn

De bittervoorn is aanwezig in de Ammersche Boezem en in het watersysteem van de polderwetering. Omdat de Gedragscode Flora en faunawet voor Waterschappen voor werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting geen vrijstelling geeft voor de bittervoorn moet voor deze soort een ontheffing van de Flora- en faunawet worden aangevraagd.

8.1.3 Heikikker

Voor het leefgebied van de heikikker worden op dit moment geen werkzaamheden voorzien. Wanneer dit wel het geval is dient ook voor de heikikker een ontheffing te worden aangevraagd.

8.1.4 Vogels

In het plangebied zijn geen vogelsoorten waarvan de nesten jaarrond zijn beschermd waargenomen of te verwachten. Voor de andere mogelijk aanwezige soorten broedvogels geldt dat de werkzaamheden buiten het broedseizoen uitgevoerd dienen te worden. Voor het broedseizoen stelt de wet geen vaste begin- of einddatum. Normaal gesproken loopt het broedseizoen voor de meeste vogelsoorten van 15 maart tot 15 juli.

Wanneer niet buiten het broedseizoen gewerkt kan worden moet het plangebied voorafgaande aan de werkzaamheden door een deskundige op het gebied van beschermde soorten onderzocht worden op de aanwezigheid van broedgevallen. Het is niet mogelijk ontheffing te verkrijgen voor het verstoren van broedende vogels.

De Gedragscode Flora en faunawet voor Waterschappen voorziet in het zorgvuldig werken met broedende vogels.

8.2 Beschermde gebieden

Eventuele significant negatieve effecten op nabijgelegen door de Natuurbeschermingswet 1998 beschermde gebieden zijn in het onderhavige geval niet aan de orde.

Een significante aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden van Natuurnetwerk Nederland is niet aan de orde.

8.3 Samenvatting

In algemene zin kan redelijkerwijs worden gesteld dat op grond van de mogelijke effecten de uitvoering van de ingreep niet door de Flora- en faunawet wordt verhinderd, mits gewerkt wordt volgens de gedragscode Gedragscode Flora en faunawet voor Waterschappen, bij de werkzaamheden rekening wordt gehouden met het broedseizoen voor vogels en met eventuele lichthinder voor vleermuizen, en een ontheffing wordt aangevraagd voor de bittervoorn en eventueel ook de heikikker.

Eventuele significant negatieve effecten op nabijgelegen door de Natuurbeschermingswet 1998 beschermde gebieden zijn in het onderhavige geval niet aan de orde.

Een significante aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden van Natuurnetwerk Nederland is niet aan de orde.

9. Bronnen

9.1 Literatuur

Broekhuizen, S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk & J.B.M. Thissen, 1992. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. KNNV Uitgeverij, Utrecht.

Creemers, C.M. & J.C.W. van Delft, 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland. KNNV Uitgeverij, Utrecht.

Dietz, C., O. von Helversen & D. Nill, 2011. Vleermuizen. Alle soorten van Europa en Noord-West Afrika. Tirion Natuur.

Floron, 2011. Nieuwe Atlas van de Nederlandse Flora. KNNV Uitgeverij, Zeist.

Heusden, W.R.M. & S.J. Vreugdenhil, 2006. Handreiking Flora- en faunawet. Voor werkzaamheden en activiteiten in het kader van bestendig gebruik, bestendig beheer en onderhoud en ruimtelijke inrichting en ontwikkeling. Rapport, Dienst Landelijk Gebied, Utrecht.

Limpens, H., J. Regelink & R. Koelman, 2011. Cursus vleermuizen en planologie. Cursusmap, Zoogdiervereniging.

Ministerie van EL&I, 2010. Buiten aan het Werk. Houd tijdig rekening met beschermde planten en dieren! Brochure. [http://www.rijksoverheid.n.l/documenten-en-publicaties/brochures/2010/03/01/buiten-aan-het-werk-houd-tijdig-rekening-met-beschermde-dieren-en-planten.html (06-04-2014)].

H+N+S Landschapsarchitecten & RoyalHaskoningDHV. 2014. Inrichtingsplan Molenkade. Rapport, in opdracht van Waterschap Rivierenland

Regelink, J.R. & T. Bosch, 2007. Grote bosmuis in Winterswijk. Zoogdier 18 (2): 23.

9.2 Websites

www.ravon.nl

www.rijksoverheid.nl/ministeries/elenil

www.soortenbank.nl

www.sovon.nl

www.telmee.nl

www.vlinderstichting.nl

www.zoogdiervereniging.nl

Bijlage 1. Foto-impressie plangebied

Figuur 6. Een van de kleinere sloten ten oosten van de Molenkade, met intensief agrarisch gebruik.

Figuur 7. Impressie van de Ammersche Boezem: een groot water met rietkragen langs de oevers.

Figuur 8. Impressie moeraszone/plasje in het zuiden van het plangebied.

Figuur 9. Een van de gevangen bittervoorns.

Bijlage 2. Aangetroffen muizen per raai

	Raai 1	Raai 2	Raai 3	Raai 4	Raai 5	Raai 6
Bruine rat				X		
Bosmuis		X	X			
Bosspitsmuis			X			X
Dwergmuis				X	X	
Rosse woelmuis			X			
Veldmuis			X	X	X	X
Woelrat					X	

Bijlage 3. Kaartmateriaal

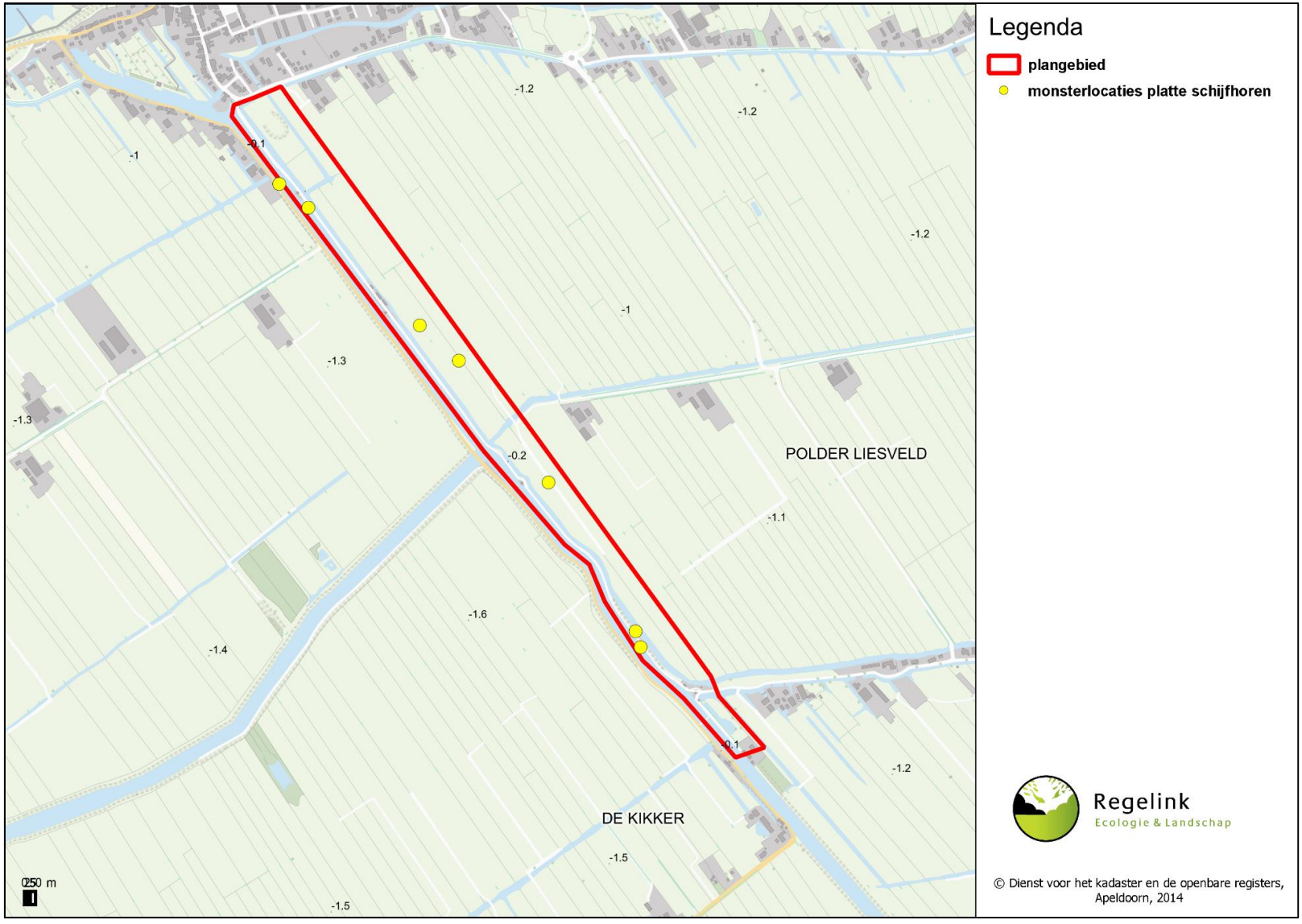

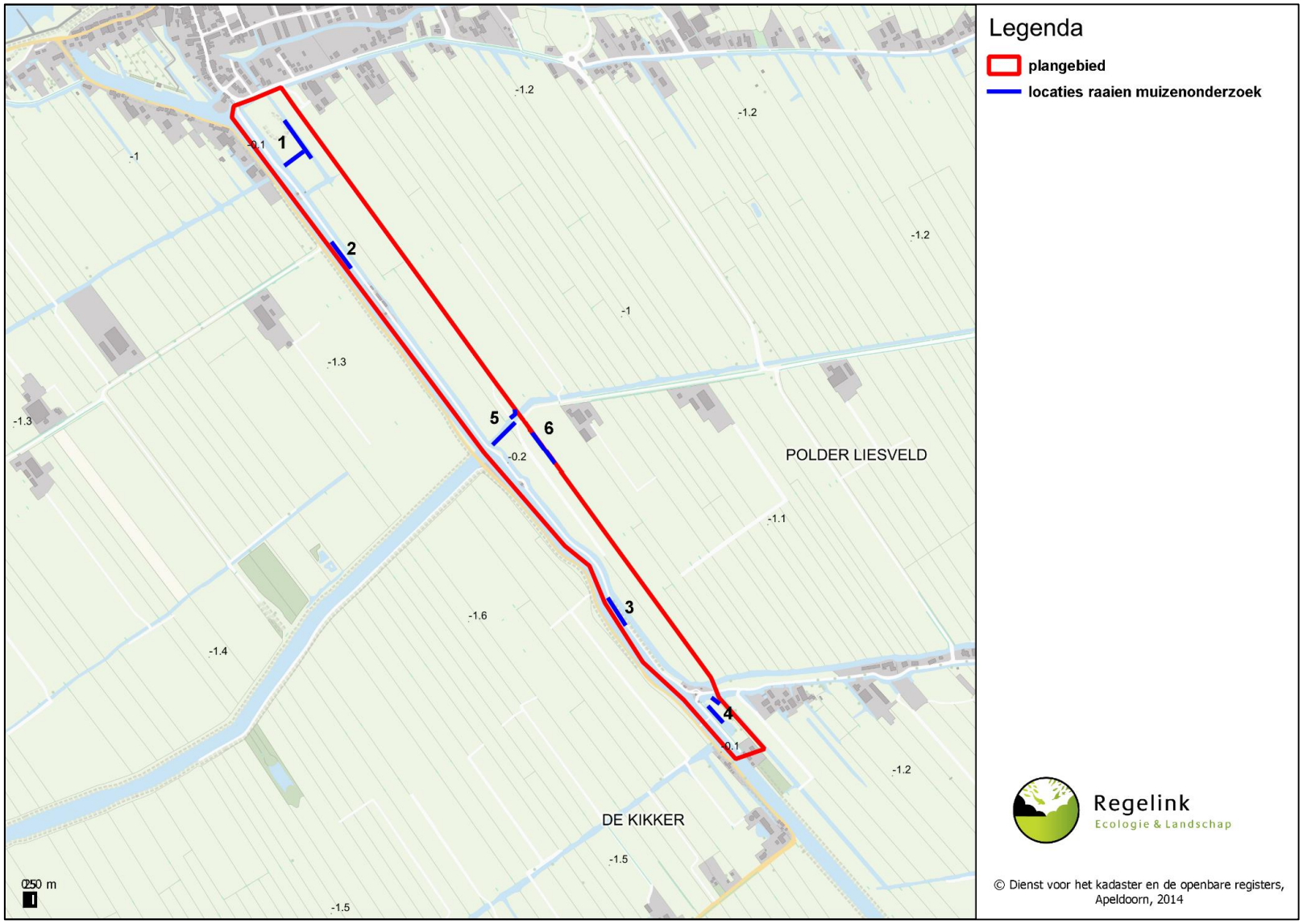
Legenda
plangebied
locaties raaien muizenonderzoek
1
2
3
4
5
6
POLDER LIESVELD
DE KIKKER
-1.2
-1
-1.3
-1.4
-1.5
-1.6
-1.1
-0.1
-0.2
0
250 m
Regelink
Ecologie & Landschap
© Dienst voor het kadaster en de openbare registers, Apeldoorn, 2014

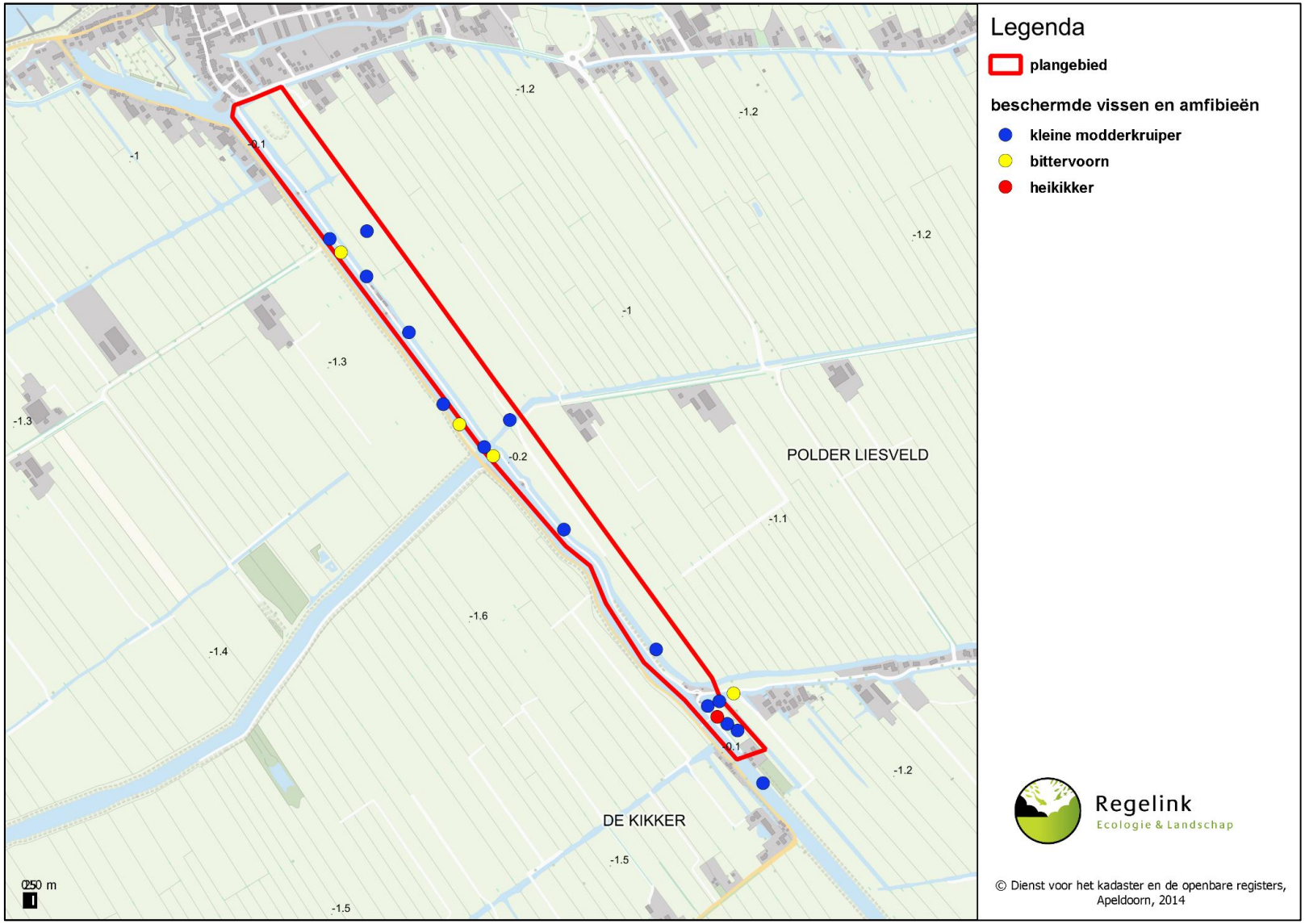
Legenda
plangebied
beschermde vissen en amfibieën
kleine modderkruiper
bittervoorn
heikikker
POLDER LIESVELD
DE KIKKER
-1.2
-1.2
-0.1
-1
-1.2
-1
-1.3
-1.3
-0.2
-1.1
-1.6
-1.4
-0.1
-1.2
-1.5
-1.5
0 250 m
Regelink
Ecologie & Landschap
© Dienst voor het kadaster en de openbare registers, Apeldoorn, 2014